

**ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ЯК ФАКТОР МОДЕРНІЗАЦІЇ
УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ**

Анотація. Модернізація як комплексний соціально-економічний проєкт, спрямований на виведення країни з пастки бідності на траєкторію зростання, повинна охопити все національне господарство, включаючи систему управління. Саме за рахунок оновлення системи управління можна забезпечити якісний розвиток національної економіки. Провідним фактором такої модернізації повинна стати якість життя, що одночасно виступає інструментом, критерієм і метою петворень.

Якість життя в останні десятиріччя стає багатовимірним критерієм соціально-економічного розвитку, його ідеологічною основою. Сучасна модернізація має нові характеристики, що пов'язані з інноваційним розвитком. У центрі сучасної модернізації стає людина, яка здатна продукувати новітні форми капіталу — інтелектуального, соціального, культурного тощо. Можливість всебічного розвитку людини виникає тільки в умовах гармонійного інклюзивного життя, високого рівня освіченості, екологічного, соціального та економічного благополуччя. В такому контексті якість життя стає платформою відтворення сучасного креативного робітника — генератора інноваційного виробництва. Якість життя є складною багаторівневою системою взаємодії між людьми щодо забезпечення найкращих умов життєдіяльності і розподілу їх між усіма членами спільноти. Якість життя є також критерієм розвитку, включає у себе всі основні економічні та соціальні параметри розвитку, так як є інтегральною системою, що акумулює всі види людської життєдіяльності, узагальнюючим показником соціально-економічного розвитку, що розкриває не тільки його параметри, але і його якісні характеристики. Якість життя також є фактором, що спонукає подальший розвиток соціально-економічної системи, його спрямування на майбутню якість життя. Якість життя стає тією системою координат, в якій відбувається формування моделі управління націона-

* **ТЮТЮННИКОВА Світлана Володимирівна** — д.е.н., професор кафедри економічної теорії та економічних методів управління Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна, svetatutunnikova@gmail.com

* **БЕРВЕНО Оксана Володимирівна** — д.е.н., доцент кафедри менеджменту Харківського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету, м. Харків, Україна, bervenooksana@gmail.com

льним економічним розвитком, основою прийняття стратегічних рішень щодо забезпечення якісних параметрів розвитку національного господарства [1, с. 43].

Для забезпечення високої результативності національної економіки необхідна не тільки її комплексна модернізація, але й модернізація керуючої системи. Вважаємо за порукою успішного проведення модернізації проактивну державу, яка розробляє концепцію модернізації, систему практичних заходів, їх інституційний супровід, а також правила та норми, що формують соціальну довіру та згуртованість суспільства. Провідним модернізаційним фактором ми вважаємо саме якість життя, що одночасно виступає: критерієм ефективності управлінських заходів, кінцевих результатів соціально-економічних та управлінських перетворень (бажана мета); важливим інструментом забезпечення ефективності національної управлінської моделі у якості важливої динамічної складової стратегії національного розвитку (стратегічний орієнтир управління); фактором, що підштовхує та спрямовує модернізаційні процеси.

Якість життя не тільки формується внаслідок економічного розвитку, але й сама має розгалужені механізми впливу на якість, результативність та орієнтованість економічного розвитку. Якість життя створює підстави усталеного і розширеного відтворення всієї національної господарської системи, її якості, спроможності забезпечувати довгострокову результативність і схильності до оновлення. Якість життя спроможна забезпечувати стійкий національний розвиток, при якому покращення умов життєдіяльності людей виступає основою подальших модернізаційних перетворень, спрямованих на суспільні цілі, на цілісний людський розвиток. Тобто якість життя одночасно виступає фактором соціальної та економічної ефективності. Економічна ефективність національного господарства при цілеспрямованій дії держави щодо забезпечення якості життя населення перетворюється на соціальну в системі національного управління, ефективність функціонування якої залежить від вірності цілепокладання. Вважаємо, що головною метою і, одночасно, мотивуючим фактором національного управління стає якість життя населення. Багатофункціональну роль у модернізації управління національною економікою якість життя виконує завдяки потенційній необмеженості своєї невід'ємної складової — людського потенціалу. Якість людського потенціалу стає цільовою функцією державного управління, що забезпечує економічний розвиток та реальну можливість підвищення якості життя людей.

Система публічного управління національною економікою спрямована на забезпечення благополучного майбутнього, досягнення високої якості життя. Ефективними є лише ті управлінські моделі, які поступово вирішують проблему забезпечення якості життя населення як пріоритетну. На наш погляд управління процесами модернізації національної економіки в контексті забезпечення якості життя населення України має визначатися двома нагальними потребами: забезпечення зростання національної продуктивності як основи стійкого економічного розвитку та підвищення національної конкурентоспроможності і забезпечення ефективної й справедливої системи розподілу суспільних результатів. Вирішення цих двох завдань потребує комплексної модернізації всієї керуючої системи, перетворення якості життя з декларованої мети суспільних перетворень у нагальну потребу. За цих умов якість життя стає фундаментом якісної модернізації національного управління.

Взаємодія всіх учасників процесу вдосконалення якості життя забезпечить баланс інтересів усіх національних виробників, робітників, органів державного управління тощо. У формуванні якості життя всі учасники процесу виступають зацікавленими сторонами (стейкхолдерами), які є одержувачами певних інтерналій і екстерналій від цього процесу. Тому важливим напрямом управління якістю життя є процес залучення всіх громадян до процесів публічного управління національною якістю життя. Тобто основою модернізації управління національної економіки виступає орієнтація на якість життя населення та оновлення стратегії національного соціально-економічного розвитку за рахунок включення якості життя як важливої складової.

Моделювання національної стратегії соціально-економічного розвитку та її складової — національної стратегії якості життя потребує переорієнтації економіки на цілі суспільного прогресу. За нашою думки, нереалізованість національних стратегій якості життя в стратегії національного розвитку призводить до деградації соціально-економічної системи як негативного способу відновлення рівноваги між соціальними запитами та економічними можливостями суспільства. Необхідна така модель управління національним економічним розвитком, яка передбачає комплекс державних заходів у рамках здійснення цілеспрямованої державної соціально-економічної політики, орієнтованої на якість життя: забезпечення якості та цілісності інституційного середовища, яке будується на ціннісних матричних основах; справедливого розподілу результатів економічного зростання, надання їм соціально-економічної ефективності та якості.

Як свідчать дані дослідження «Доповідь про глобальне багатство», реальні доходи українських домогосподарств за період 2014–2015 рр. скоротилися на більш ніж 40 %. Це найгірший показник серед країн за цей період [3]. Складна економічна кон'юнктура ще більше загострює необхідність вивірених управлінських рішень щодо забезпечення ефективного економічного розвитку тісно пов'язаного з вдосконаленням національної якості життя. Сучасний економічний розвиток характеризується зміщенням акцентів на питання його якості та структурних пріоритетів. При цьому якість економічного розвитку оцінюється як якість соціальна, тобто така, яка створює передумови вдосконалення умов життя та сталого розвитку суспільства. Просто високі темпи економічного зростання при наростаючій невирішеності низки соціальних проблем не є достатньою умовою національного розвитку. Подальше проведення соціально-економічних перетворень і забезпечення високої продуктивності економіки країни потребує вибору правильних цільових орієнтирів. Важливим завданням держави є збереження таких позитивних трендів, як інституційні зрушення, високий рівень освіти та інноваційна активність. Використання їх в стратегії національного розвитку у якості драйверів економічного зростання надає можливість сформувати комплекс антикризових заходів держави.

Забезпечення включеності принципів якості життя у національну стратегію розвитку об'єктивно базується на ролі держави в регулюванні економічних процесів. Сильна держава володіє необхідним інструментарієм для координування даних процесів й управління їх спрямованістю. Слабка держава на це не здатна і опиняється в зоні ризику нереалізованих стратегій. Сила і міць держави, з нашої точки зору, на зовнішньому рівні формується її економічним потенціалом, а на внутрішньому — її соціальною ефективністю, яка, в свою чергу, забезпечує і економічну ефективність. Тобто соціальна орієнтація держави є вихідною умовою зростання її економічної та соціальної ефективності. Ми вважаємо, що без урахування якості життя в національній стратегії розвитку неможливо забезпечити цілеспрямованість національної економіки [2].

Складність модернізації для таких країн як Україна пов'язана з подоланням відставання за рівнем техніко-економічного розвитку, з подоланням довгострокових наслідків кризи та інституційною невизначеністю трансформаційних перетворень. Це також стосується інституційної невизначеності напрямів модернізації національного управління. Критерієм успішності модернізації

національного господарства є створення механізму самопідтримуючого (автокатолітичного) економічного зростання, спрямованого на постійне вдосконалення якості життя населення. Завданням модернізації управління національним господарством — є забезпечення умов його створення з мінімальними витратами управлінських, технічних та виробничих ресурсів, що можливо досягти за умови осягнення і підтримки всім населенням головної стратегічної мети цих перетворень — безупинного зростання якості життя всіх суб'єктів національного господарства. Таким чином управлінські практики сучасної модернізації, відображуючи національну специфіку, пов'язану з колом національних проблем, та враховуючи абсорбційну здатність економіки та інституційного середовища, мають можливість досягти успіху тільки за умови її підпорядкування вимогам підвищення якості життя населення.

Література

1. *Бервено О.В.* Якість життя як фактор національного економічного розвитку: концептуальні основи формування та управління: монографія / О.В. Бервено. — Х.: Видавництво «Точка», 2015. — 470 с.
2. *Тютюнникова С.В.* Институциональное обеспечение качества жизни / С.В. Тютюнникова, О.В. Бервено // Институты и механизмы регулирования в условиях глобальной нестабильности: Разделы 1–4: Коллективная монография. — Ростов н/Д: Содействие–XXI век, 2014. — С. 163–172.
3. Global Wealth Report 2015. Credit Suisse Group AG, 2015. — 64 p.

УДК 330.341

Любов ФЕДУЛОВА*

ПОЛІТИКА ІНКЛЮЗИВНОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНІВ

Анотація. Розкрито питання інклюзивності економіки регіонів. Виявлено та обґрунтовано необхідність формування та реалізації політики інклюзивного розвитку регіонів України в умовах децентралізації. Визначено напрями застосування організаційного ресурсу та відповідного організаційного механізму регіонів для упровадження політики інклюзивного інноваційного розвитку.

* **ФЕДУЛОВА Любов Іванівна** — д.е.н., професор кафедри менеджменту Київського національного торговельно-економічного університету, м. Київ, Україна, fedulova2010@gmail.com